

פרק 6 - חינוך והשכלה

מקורות והגדרות

כללי: כל נתוני התלמידים שמובאים בפרק זה מבוססים על עיבוד קובץ התלמידים העירוני, מעודכן לחודש נובמבר 2023.

לוח 1: גני ילדים, בתי-ספר יסודיים ועל-יסודיים - ע/המרכז למחקר כלכלי וחברתי

- מקור הנתונים לגבי המוסדות**
- בתי-ספר על-תיכוניים וחינוך גבוה (אוניברסיטה ומכללות אקדמיות) - למ"ס.
 - ישיבות - משרד החינוך.
 - מעונות ילדים - הנהלת הארגונים: "נעם"ת, "ויצ"ו ו"אמונה".
 - בתי"ס פרטיים - הנהלות בתי-הספר.

הלוח מרכז את נתוני כלל מערכת החינוך בעיר בעשורים האחרונים, החל בשנת 1980. בשנים מסוימות חלו שינויים בהגדרות של המוסדות ושל דרגי החינוך, לכן יש לשים לב להשוואה בין השנים:

- בתי ספר יסודיים**
- בשנת תשמ"א (1980/81), הנתונים כוללים את מוסדות החינוך היסודי של כיתות א'-ח' ואת המוסדות לנערים עובדים (כיתות ה'-ח').
 - משנת תשנ"א (1990/91) ואילך הנתונים כוללים רק את מוסדות החינוך היסודי של כיתות א'-ו'.

- בתי ספר על-יסודיים**
- בשנת תשמ"א (1980/81) הנתונים כוללים את חטיבות הביניים (ז'-ט'), את בתי הספר העל-יסודיים ואת מוסדות החינוך המקצועי (ט'-י"ב+) העירוניים בלבד.
 - משנת תשס"א (2000/01) ואילך הנתונים כוללים את חטיבות הביניים (ז'-ט') ואת בתי הספר העל-יסודיים השש-שנתיים (ז'-י"ב+) וכן כל מוסד שמעניק חינוך על-יסודי בין אם הוא עירוני, פרטי או אחר (משותף, חרדי וכו').

בשנת תשס"ו (2005/06), הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ערכה שינויים באופן הדיווח של נתוני המכללות המוכרות המעניקות תואר ראשון ושני. עד לשנה זו נכללו הנתונים של הסטודנטים והתארים של המכללות בעיר תל-אביב-יפו יחד עם הנתונים של החינוך העל-תיכוני. היות שהתארים האקדמיים של המכללות האקדמיות אינם שונים מהתארים האוניברסיטאיים, הוחלט להציג את הנתונים של המכללות האקדמיות, שמעניקות תואר ראשון ושני מוכר, בנפרד מנתוני המוסדות העל-תיכוניים, שאינם מעניקים תארים אקדמיים מוכרים. בעקבות שינוי זה יש להיזהר בהשוואת הנתונים של שנתון 2007 ואילך לנתונים מקבילים משנתונים קודמים.

הנתונים על המכללות האקדמיות בעיר מתייחסים לסטודנטים הלומדים במוסדות הבאים:

א. מכללות אקדמיות:

- המכללה האקדמית ת"א-יפו

• אפקה המכללה האקדמית להנדסה בת"א

ב. מכללות לחינוך:

• מכללת לוינסקי לחינוך - כולל המדרשה למוסיקה

• מכללת סמינר הקיבוצים

לוח 2: ע'/מינהל החינוך, המרכז למחקר כלכלי וחברתי

בשנתון 2011 מס' 50, בוצעו שינויים בלוח זה. הלוח במתכונתו החדשה מרכז את נתוני מערכת החינוך העירונית החל בשנת תשכ"ו (1965/66), ומציג את הנתונים בדילוג של חמש שנים. יש לשים לב שהחל בשנת תשס"ו (2005/06) הנתונים כוללים גם את החינוך המשותף (ראה להלן). כמו כן, יש לשים לב שלוח 2 מציג את רק את החינוך העירוני ו/או המשותף (ולא את כל מערכת החינוך, כפי שמציג לוח 1).

מוסדות עירוניים ומשותפים כולל חינוך מוכר שאינו רשמי (מוכש"ר)	- עד תשס"ב (2011/12) הנתונים לגבי החינוך העל-יסודי כללו רק בתי-ספר עירוניים. החל בתשס"ג (2012/13) הנתונים על החינוך העל-יסודי כוללים גם בתי-ספר משותפים (בבעלות עירונית ובבעלות פרטית/אחרת). החל בתש"ע (2009/10) בחינוך היסודי נכללים גם מוסדות החינוך המוכר שאינו רשמי - מוסדות חינוך דתיים/חרדיים המקבלים תקציבים עירוניים.
גני ילדים	- נכללים רק גני ילדים <u>עירוניים</u> (ללא גנים מהזרם המוכש"ר), אשר בהם לומדים ילדים בגיל חובה - 5, גיל טרום חובה - 4 וגיל טרום-טרום חובה - 3. - בנתונים השוטפים מוצגים מוסדות הגן הכוללים לעיתים יותר מכיתה אחת. בשני העשורים האחרונים רווחת בעיר תופעת אשכולות הגנים - אלו מוסדות גן הכוללים מספר רב של כיתות. בשל השינויים התדירים במספר הכיתות גן בעיר (בשל שינוי אזורי רישום וצרכים ארגוניים של מערכת החינוך) בלוחות השנתון מוצגים מוסדות הגן שמספרם פחות תנודתי ומאפשר בחינת מגמות. בשנה"ל תשפ"א היו בעיר 322 מוסדות גן ובהם היו 535 כיתות גן.
בתי ספר יסודיים	- ברוב בתי-הספר היסודיים בעיר יש 6 דרגות כיתה (א'-ו'), אך ישנם גם בתי-ספר עם 8 דרגות כיתה (א'-ח') ואף יותר (א-ט'). באופן תקין מתקבלים בגיל 6 לדרגת כיתה א'.
בתי ספר על-יסודיים	- רוב בתי-הספר העל-יסודיים בעיר הם שש-שנתיים וכוללים כיתות ז'-י"ב, אך ישנם גם בתי-ספר שלוש שנתיים, הכוללים כיתות י'-י"ב וגם בתי-ספר ארבע-שנתיים, הכוללים כיתות ט'-י"ב. חלק מבתי-הספר העל-יסודיים כוללים גם כיתות י"ג ו-י"ד. - בבתי הספר העל-יסודיים בעיר לומדים תלמידים החל בכיתה ז' עד י"ב. - רוב בתי הספר העל-יסודיים (בתשפ"א 25 מוסדות) מורכבים משתי חטיבות:
	חטיבת הביניים - מכיתה ז' עד כיתה ט'. החטיבה העליונה - מכיתה י' עד כיתה י"ב
	- בתי הספר המוכרים שאינם רשמיים (חינוך מוכש"ר) או בתי ספר ייחודיים - בית ספר דמוקרטי, בית הספר לטבע וכיו"ב, אינם מחולקים לחטיבות.

- בשל ההבדלים המבניים בין המוסדות על-יסודיים, בלוחות השנתון מוצגת החלוקה לפי דרגת כיתה ולא לפי החטיבות.
- **כיתה חינוך מיוחד** כיתה מיוחדת בבית-ספר רגיל, בה לומדים תלמידים שיש להם פיגור לימודי ניכר ו/או הפרעות התנהגות משמעותיות.
- **פיקוח**
 - ממלכתי עברי (מ"מ)
 - ממלכתי דתי (ממ"ד)
 - ממלכתי ערבי
 - עצמאי (חרדי)

לוחות 3, 5-16: ע'/המרכז למחקר כלכלי וחברתי

לוח 4: ע'/מינהל החינוך, שפ"ח (השירות הפסיכולוגי חינוכי)

לוח 17: משרד החינוך והתרבות

נתונים על מספר הניגשים ואחוז הזכאים לתעודת בגרות מתוך אתר האינטרנט של משרד החינוך, מתייחסים לתלמידי י"ב לאחר מבחני הבגרות מועד ב', בשנה הרלוונטית.

לוחות 18-26: הלמ"ס

בלוח 18 יש לשים לב לשינוי בהגדרת החינוך העל-תכוני. עד שנת תשע"ג (2012/13), הגדרת החינוך העל-תכוני הייתה: לימודים לקראת תעודה (לא אקדמית) הניתנים במוסד על-תכוני מוכר, כאשר תנאי הקבלה הם השכלה תיכונית מלאה (12 שנות לימוד או 11 שנות לימוד בצירוף מכינה). משך הלימודים הוא 1,000 שעות לפחות - לא כולל תלמידי הוראה ותלמידי כיתות י"ג-י"ד.

החל בשנת תשע"ג (2012/13) ההגדרה הזו הותאמה להגדרת ה-OECD, קרי בחינוך העל-תכוני נכללים רק לימודים שמתמקדים במיומנויות מעשיות, טכניות או מקצועיות שנועדו לאפשר השתלבות ישירה בשוק העבודה. החל בנתוני שנת תשע"ח אין יותר נתונים על סטודנטים לפי תחומי הלימוד וזאת בשל ביטולו של סקר לימודי תעודה והכשרה מקצועית. המידע הקיים מתייחס רק לתלמידים הלומדים במסלולי ההנדסאות, הטכנאות ודומיהן.

בלוח 21 החל בשנת תשפ"ג מוצגים סטודנטים לפי ארץ מוצא (ישראל/לא ישראל) ולא לפי מוצא (יבשת מוצא האב).

בשנת 2020 נוסף לוח חדש (לוח מס' 26) המתאר את התפלגות הסטודנטים במוסדות להשכלה גבוהה בישראל המתגוררים בתל-אביב-יפו לפי רובע מגורים וסוג המוסד בו לומדים (אוניברסיטה או מכללה אקדמית).

לוח 27: הלמ"ס, סקר כוח אדם שנתי

הנתונים בנוגע להשכלת תושבי העיר המוצגים מבוססים על סקרי כוח אדם שוטפים שמבצעת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.